

lata érdekében. Ezek közé tartozott az idő lelassítása, bizonyos történetek újrajátszása, a „társolyunkban lévő” és előkészített jelenetek bemutatása, amelyek néha izgalmas színházi pillanatokat eredményeztek, illetve a díszlet részét képező, jelentéssel bíró tárgyak használata, a szerepek kidolgozása stb.

Nem volt előre kitalált befejezése a foglalkozásnak. A második óra végén a társulat megpróbálta fizikailag rögzíteni a foglalkozás során elért legmagasabb szintű tudást, hogy legyen mit tovább vinniük a résztvevő gyerekeknek. A foglalkozások során sosem született két egyforma megoldás Bo dilemmájára, amit talán a legjobban úgy írhatunk le, hogy nem akar a városba visszatérni, mert „nem oda tartozik”. A gyerekek felismerték, hogy a város ellentmondásos hely, ahol megtalálható a végtelen gazdagság és a végtelen szegénység is egyszerre. Hamar rámutattak arra, hogy a szeméttelp a város tükre, mivel a mellékterméke. Mégsem akarták, hogy Bo itt maradjon. Mindenáron meg akarták győzni a kissé értetlen Miss Harmant, hogy Jammin' lényegében ugyanolyan mint Bo, csak nem tanították és nincsen rendes otthona. Ezért lehetett Jammin' a szeméttelp első számú törvényének megtestesítője, ami így szólt: ami az enyém, az a tiéd is. Volt amikor a város törvényeit akarták megváltoztatni a gyerekek, és volt, amikor Bo-t akarták rávenni, hogy tanítson a Holdról Jammin'-nak, ahogy őt is tanította Tamás testvér. A lehetőségek száma végtelen volt, és a gyerekek megértették, hogy a szeméttelpen élt élet a folyamatos változásoké, a születésé és az elmúlásé. Egy megoldás elkerülhetetlenül egy újabb kérdést szül. Egy alkalommal Miss Harman egy iskolai egyenruhát ajánlott fel Bo-nak, hogy ezzel visszacsalja a városba. Egy gyerek, felismerve a helyzet erőszakosságát, a következő szavakkal írta le ezt a fajta megoldást: „egy lépés előre, kettő hátra”.

Ezt a foglalkozást különösen jól fogadták az iskolák, és fontos művészi és pedagógiai előrelépést jelentett a társulat számára.¹⁰ A „Nyitott ajtó” rengeteg különböző tantárgyat összekötő lehetőséget kínált a tanárok számára. De a legizgalmasabb események Bo, Jammin', Miss Harman és a gyerekek között történtek meg. A fiatalok artikuláltan és érzelmeiktől fűtve fogalmazták meg a mindennapi élet fontos problémáit. Bo önazonosság keresése, amely egyben másságának elfogadtatásáért folytatott küzdelem is, egy olyan problémakör része, melyet a 9-12 éves korosztály minden zsisgerével át tud élni.

„Nehogy valaha letöröld azt a holdat az arcodról!” – súgta egy gyerek Bo fülébe az egyik játék során.

Kőérintő

Touchstone

– a Big Brum 4-7 éveseknek szóló TIE programjáról –

Lépj be a *Kőérintő* (*Touchstone*) világába! Üldögélj a nagy fa alatt, kövesd a lábnyomokat, másszál hegyet, ősi sziklák felszínén futtasd végig az ujjad, és hallgasd a múlt, a jelen és a jövő hangjait!

A *Kőérintő* (*Touchstone*) 4-7 éves kor közötti gyerekek számára létrehozott, fél iskolanapos foglalkozás volt, amely a tér és az idő, a tegnap-ma-holnap, a múlt-jelen-jövő fogalmait vizsgálata.

A foglalkozás előkészületi szakaszában tanulmányoztuk az idegtant és a fiatalkori agyfejlődést. Steven Rose, Sir David Winkley és Susan Greenfield írásait olvastuk. Megértettük a cselekvő tanulás fontosságát, azt, hogy különösen a szellemi fejlődés korai szakaszaiban cselekvéseken keresztül tanulunk, hogy az így szerzett tapasztalatok miként formálják a gondolkodást. Ezért tartotta fontosnak a társulat, hogy a program olyan helyszínen játszódjon, amelyet mi magunk építettünk fel. A Castle Vale-i Fort Központot teljes egészében a mi történetünk világává alakítottuk át. Úgy terveztük meg a helyszínt, hogy az minden érzékszervre hasson. A természeti mintákat és Hundertwasser munkáját követve tapintható, természetes anyagokat, színeket és mintákat felhasználva többszintes teret alkottunk, amelybe különböző fizikai akadályokat is beépítettünk. A társulattal együttműködött egy zeneszerző – Dan Lawrence – is, aki a foglalkozás hanganyagát készítette el. Amint átlépték a gyerekek a Fort központ kapuit, tudták, hogy egy másik világba léptek be.

A foglalkozás az osztályteremben kezdődött. Megkértünk minden osztályt, hogy hozzanak magukkal egy általuk készített dobozt: egy olyan különleges dobozt, amelyben az emlékeiket tarthatják. A foglalkozás során bejárt útjuk alatt összegyűjtött tárgyakat ebbe a dobozba tettük, s a foglalkozás végén odaadtuk az osztálynak. Ez lett az ő saját *Kőérintőjük*.

¹⁰ Fontos elmondanunk azt, hogy a foglalkozást szinte lehetetlen volt *eladni* húsvét előtt, az iskolák év végi anyagi nehézségei miatt. (Meg kell jegyeznünk azt is, hogy a drámát egyre inkább tanidőn kívüli tevékenységnek tartják és nem tanulási módnak...) A társulatnak radikálisan változtatnia kellett programjai forgalmazási stratégiáján...

A *Kőérintő* története Molderben játszódik. Molder lakói rendkívül elfoglaltak. Olyannyira, hogy a felnőttek elfelejtették a múltat, és mivel csakis a jelen tölti be az életüket, nem foglalkoznak a jövővel sem. A gyerekekkel sem foglalkoznak. Ben és May, tanárok szerepben, ülnek egy nagy fa alatt és azon töprengenek, hogy mit tegyenek. Az osztályt arra kértük, hogy lépjenek be a történetünkbe és fogadják el a molderi gyerekek szerepét. A gyerekek egyértelműen azonosultak az elhagyatottság problémájával és ezért szívesen éltek ezzel a lehetőséggel. Ahogy egy kislány fogalmazott: „Nem csak a felnőttek taníthatnak minket, hanem mi is taníthatjuk a felnőtteket.”

Találkoznak Molder legöregebb lakosával, aki azt mondja nekik, hogy kérdéseinkre a választ könnyen megtalálhatjuk magunk körül, csak keresnünk kell azokat. „A holnapot azzal teremtjük meg, amit ma csinálunk”. Nagy utat tesznek meg együtt, a nagy fától, a hegyeken keresztül, az ősi barlanghoz, sötét alagutakon keresztül eljutnak Molder szívébe, mindvégig keresve és gyűjtögetve. Egy elhagyott tojás egy fészekben, az előttünk itt jártak lábnyomai, magok, növények, föld, gyümölcsök, levelek – olyan dolgok, amelyeken bemutathatjuk a változás természetét, és ezzel együtt egy másfajta jövő lehetőségét a felnőtteknek.

Az iskolák nagyon jól fogadták ezt a foglalkozást. A tanárokat lenyűgözte a gyerekek elmélyültsége és a tanulás minősége. Közülük sokan először találkoztak ilyen foglalkozással, és remek lehetőséget kínált számukra a foglalkozást követő feldolgozó munkát segítő tanári segédanyag, amely tartalmazta Dannak a *Kőérintő*hez írt zenéit, CD-lemezen.

A társulat számára rendkívül fontos tapasztalatokat hozott a fiatalabb korosztállyal folytatott munka – ezek olyan tapasztalatok, amelyekre a jövőben építeni szeretnénk. További terveinkben szerepel egy újabb kisgyermeknek szóló foglalkozás elkészítése.

A *Kőérintő* minden napja világosabbá tette azt, hogy a gyermekek nem csak testileg lehettek részesei az utazásnak.

„AZ ÉLET MOLDERBEN KIFORDÍTJA AZ AGYADAT.”

„KÉNE EGY »GONDOLKOZÓ FÁT« ÜLTETNÜNK
A FELNÖTTEK SZÁMÁRA,
AMI ALÁ LEÜLHETNÉNEK.”

„HA A KÖVEK IS MEG TUDNAK VÁLTOZNI,
AKKOR A FELNÖTTEK MIÉRT NEM?”

Bethlenfalvy Ádám fordítása

Színház és nevelés – néhány intézmény-modell frankofón országokból

Vatai Éva

A frankofón nyelvterület következő országaiból vettem a példákat: Franciaország, Belgium és Kanada (Québec). Oka, hogy ezekben az országokban történt a leglátványosabb változás az elmúlt 15 évben, s a színház és oktatás kapcsolatának ezekben az országokban vannak a legmélyebb nyomai.¹¹

Franciaországban számos ponton kapcsolódik össze a színház és az oktatási rendszer. Az évszázadokig csak „törvénytelen” kapcsolatot 15 éve legalizáltak: s szemben az azelőtti állapotokkal, amikor is az iskolákban műkedvelő tanárok vezetésével, belső anyagi keretből finanszírozott színházi munka folyt, választható tárgyként – először 1985-ben – felbukkant a *dramatikus kifejezés*, majd néhány évvel később a *színház és dramatikus kifejezés* tantárgy. 1986-ban bevezették a választható *színház-érettség* (bár ez a szakérettségi tárgy jelenleg is igen sok vitára ad alapot: vitatják pl. értékelhetőségét és gyakorlati hasznát), mely színház-történeti ismereteken kívül gyakorlati számonkérésből áll. „Erős fakultációs tárgyként” tárgyként is jelen van: ez azt jelenti, hogy heti kettőnél több órás – érettségire felkészítő – tárgy, amely elméleti és gyakorlati blokkot is tartalmaz. E tárgy jelenlegi neve: *expression artistique* (művészi kifejezés: időközben ez a blokk kitágult, ide tartozik az építészet, az alkalmazott művészetek, a zene, a képzőművészetek, a mozi, a video és egyéb vizuális művészetek, az írás és olvasás-műhelyek).

¹¹ Az előadás 2000. október 13-án hangzott el, az I. Országos Színházi Nevelési Konferencián. (A szerk.)